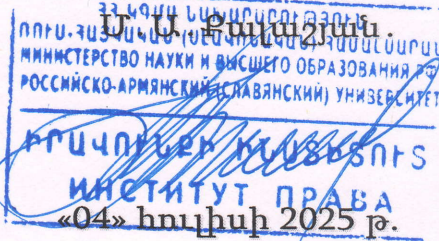

ԲՄԿ ՊՈՒՀ ՌՌԻՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ (ՍԼԱՎՈՆԱԿԱՆ) ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հաստատում եմ՝
Իրավունքի Ինստիտուտի տնօրեն

Ինստիտուտ՝ Իրավունքի
Ամբիոն՝ քրեական իրավունքի և քրեական դատավարության

Հեղինակ՝ ի. գ. դ., պրոֆեսոր, Ծաղիկյան Ս. Շ.

ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԱՌԱՂԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ «Պետական իշխանության դեմ ուղղված հանցագործությունների քննության առանձնահատկությունները»

Մագիստրոս կրթական ծրագիր (հեռակա)՝ 042101.04.7

«քրեական իրավունք և դատավարություն»

Դասիչ մասնագիտություն՝ 042101.00.7

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Պատժի նշանակման ինստիտուտը ՀՀ քրեական օրենսգրքում կարևոր դեր է խաղում արդարադատության իրականացման գործընթացում: Պատշաճ և իրավաչափ նշանակված պատիժը նպաստում է ինչպես հանցանքի կանխարգելմանը, այնպես էլ արդար դատավճռի կայացմանը:

Դասընթացը նպատակ ունի ուսանողներին փոխանցել հիմնավոր գիտելիքներ պատժի նպատակների, տեսակների, նշանակման սկզբունքների և այդ գործընթացում հաշվի առնվող հանգամանքների վերաբերյալ:

2. ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿՆ ՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Նպատակ

Ուսանողների մոտ ձևավորել գիտելիքների և հմտությունների ամբողջություն՝ ուղղված պատժի նշանակման գործընթացի իրավաչափ կիրառմանը:

Խնդիրներ՝

- ուսումնասիրել պատժի նպատակներն ու գործառույթները
- վերլուծել պատժի տեսակները ՀՀ օրենսդրության շրջանակում
- բացահայտել պատժի նշանակման սկզբունքները
- ուսումնասիրել մեղմացուցիչ և ծանրացուցիչ հանգամանքները

Դասընթացի օբյեկտը և առարկան

- **Օբյեկտ՝** Քրեաիրավական հարաբերություններ, որոնք ծագում են հանցագործություն կատարած անձի նկատմամբ արդարացի, համաչափ և անհատականացված պատիժ նշանակելու գործընթացից:
- **Առարկա՝** Պատժի նշանակման սկզբունքները, չափանիշները, մեղմացնող և ծանրացնող հանգամանքները, պատժի անհատականացումը և սահմանափակումները՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքով:

Դասընթացի մուտքային պահանջները

Ուսանողը պետք է տիրապետի քրեական իրավունքի ընդհանուր մասի հիմնարար հասկացություններին, մասնավորապես՝ հանցակազմի տարրերին, պատժի տեսակներին և քրեական իրավունքի նպատակներին: Ցանկալի է նաև տարրական փորձ՝ դատական ակտերի ընթերցման և վերլուծության մեջ:

Դասընթացի յուրացման արդյունքում ձեռք բերվող գիտելիքները և կարողությունները

Դասընթացի յուրացման արդյունքը ապահովում է անհրաժեշտ գիտելիքների, հմտությունների ու կարողությունների համապատասխան ՈԱՇ-ի վերջնարդյունքներին:

Գիտելիքները`

1. ՀՀ քրեական օրենսգրքով սահմանված պատժի համակարգը և պատժի նպատակները:
2. Պատժի անհատականացման, համաչափության և արդարության սկզբունքները:
3. Մեղմացնող և ծանրացնող հանգամանքների իրավական նշանակությունը:

Հմտությունները`

▪ Գիտելիքի կիրառման հմտությունները`

1. Իրավական դիրքորոշման ձևավորում` պատժի ընտրության և հիմնավորման վերաբերյալ:
2. Դատական պրակտիկայի և քրեական օրենսգրքի համադրությամբ պատժի տեսակների ընտրություն:

▪ Ընդհանրական իմացական հմտությունները`

1. Իրավական փաստերի վերլուծություն և կիրառելի իրավաչափ մոտեցման ընտրություն:
2. Իրավաբանական փաստարկված եզրակացությունների կազմում` հանցանքի բնույթի և սուբյեկտի տվյալների հիման վրա:

Կարողունակությունը (կոմպետենցիան)`

▪ Ինքնուրույնությունը և պատասխանատվությունը`

1. Իրավաչափ և հիմնավորված որոշումների ընդունում` քրեաիրավական պատասխանատվության ծավալը որոշելիս:
2. Անձի դատապարտման պարագայում պատժի օպտիմալ չափի ընտրության պատասխանատվության գիտակցում:

Դասավանդման եղանակները և մեթոդները

- Տեսական դասախոսություններ՝ քրեական իրավունքի և իրավական սկզբունքների բացահայտմամբ:
- Մեմինարներ՝ օրինակներով և դատական ակտերի քննությամբ:
- Գործնական վարժանքներ՝ պատժի ընտրության և հիմնավորման մոդելավորմամբ:
- Թեմատիկ քննարկումներ և անհատական առաջադրանքներ՝ դատական պրակտիկայի հիման վրա:

Դասընթացի տեղը ուսումնական ծրագրում

Դասընթացը ներառված է «Իրավաբան՝ քրեական արդարադատության ոլորտում» մագիստրոսական ծրագրի պարտադիր մասնագիտական բաղադրիչում՝ **2 ակադեմիական կրեդիտ (72 ակադեմիական ժամ)** աշխատատարությամբ, որից **16 ակադեմիական ժամ** նախատեսվում է գործնական պարապմունքների համար: Դասընթացը նախատեսվում է ուսումնասիրել **2-րդ ուսումնական տարվա 1-ին կիսամյակում**:

Ուսումնական աշխատանքների տեսակները	Ամբողջը, ակ. ժամ.	Բաշխում ըստ կիսամյակների					
		1	2	3	4	5	6
		Կիս. ա.	Կիս. ա.	Կիս. ա.	կիս.	Կիս.	Կիս. ա.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Ըստ կիսամյակի ընդհանուր դասընթացի ուսուցման ծանրաբեռնվածությունը	72	72					
1.1. Լսարանային պարապմունքներ:	18	18					
1.1.1. Դասախոսություններ	10	10					
1.1.2. Մեմինարներ	8	8					
1.2. Ինքնուրույն աշխատանք	62	62					
Ստուգաք							

1.1. Դասընթացի թեմատիկ պլան

Դասընթացի բաժինները և թեմաները	Ընդհանուր (ակ. ժամ)	Դասախոսություններ (ակ. ժամ)	Մեմինար (ակ. ժամ)	Պարապմունքների այլ տեսակներ (ակ. ժամ)

Բաժին 1.Պատժի հասկացությունը և նպատակը	72	10	8	62
• Թեմա 1.1. Պատժի հասկացությունը և նպատակը	7	1		7
• Թեմա 1.2 Պատժի համեմատ իրավական այլ միջոցներ	7	1	1	7
Բաժին 2.Պատժի տեսակները ՀՀ օրենսգրքով				
Թեմա 2.1 Հիմնական պատժատեսակներ	7	1		7
• Թեմա 2.2. Լրացուցիչ պատժատեսակներ	7	1	1	7
Թեմա 2.3 Պատիժների համակցում	7	1	1	7
Բաժին 3.Պատժի նշանակման սկզբունքները				
Թեմա 3.1 Արդարության, անհատականացման, համաչափության սկզբունքներ	7	1	1	7

Թեմա 3.2 Պատժի անհատականացումը մեղավորի անձով և արարքի հանգամանքներով	7	1	1	7
Բաժին 4. Մեղմացուցիչ և ծանրացուցիչ հանգամանքներ				
Թեմա 4.1 ՀՀ ՔՕ-ում ամրագրված հիմքեր	7	1	1	7
4.2 Դատական պրակտիկայի օրինակներ	7	1		7
Բաժին 5. Պատժի նշանակման առանձնահատուկ դեպքեր				
5,1 Պայմանական դատապարտում, պատժի հետաձգում	6	1	1	7
5,1 Պատիժ՝ անչափահասների և հատուկ սուբյեկտների դեպքում	4		1	7
Ընդամենը	72	10	8	72

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Թեմա 1. Պատժի իրավական հիմքերը

Քննարկվում է պատժի հասկացությունը որպես պետության կողմից կիրառվող հարկադրանքի միջոց, պատժի նպատակները և նրա դերը քրեաիրավական քաղաքականության շրջանակում:

Թեմա 2. ՀՀ քրեական օրենսգրքով նախատեսված պատժի համակարգը

Ուսումնասիրվում են ՀՀ ՔՕ-ում ամրագրված պատժի տեսակները՝ ազատազրկում, տուգանք, հանրային աշխատանքներ, զինվորական ծառայության սահմանափակումներ և այլն, ինչպես նաև դրանց կիրառման պայմանները:

Թեմա 3. Պատժի անհատականացման սկզբունքները

Վերլուծվում են պատժի անհատականացման և համաչափության հիմնարար սկզբունքները, դատական հայեցողության շրջանակը և սահմանափակումները:

Թեմա 4. Մեղմացնող և ծանրացնող հանգամանքները և դրանց իրավական ազդեցությունը

Դասախոսությունն անդրադառնում է մեղմացնող և ծանրացնող հանգամանքների համապարփակ ցանկին, դրանց գնահատման մեխանիզմներին և նշանակվող պատժի վրա դրանց ազդեցությանը:

Թեմա 5. Պատժի սահմանների ընտրության հիմնավորումը դատական պրակտիկայում

Քննարկվում է պատժի չափի հիմնավորման դատական մեթոդաբանությունը, ինչպես նաև համեմատական վերլուծություն՝ տարբեր գործերով կայացված դատական ակտերի օրինակներով:

Թեմա 6. Պատժի նշանակման առանձնահատկությունները հատուկ սուբյեկտների դեպքում

Դասախոսությունը ընդգրկում է անչափահասների, հղի կանանց, հաշմանդամություն ունեցող անձանց, զինծառայողների և այլ հատուկ կարգավիճակ ունեցող անձանց նկատմամբ պատժի կիրառման առանձնահատկությունները:

Թեմա 7. Պատժի փոխակերպման և հետագա փոփոխման հարցեր

Ուսումնասիրվում են պատժի փոխակերպման հիմքերը, ավելի մեղմ պատժատեսակ կիրառելու հնարավորությունները, պայմանական վաղաժամկետ ազատման դերը և արդարադատության նպատակների հասնելու գործիքակազմը:

Թեմա 8. ՄԻԵԴ պահանջները և միջազգային ստանդարտները պատժի համաչափության վերաբերյալ

Դիտարկվում են մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի նախադեպերը (օր.՝ *Vinter v. the UK, Harkins v. the UK*)՝ կապված խիստ պատժատեսակների, դրանց հիմնավորման անհրաժեշտության և համաչափության հետ:

Թեմա 9. Դատական ակտերի վերլուծություն և պրակտիկ խնդիրներ

Ուսանողները ուսումնասիրում են կոնկրետ քրեական գործերով ընդունված դատական ակտեր, վերլուծում պատժի հիմնավորումը, բողոքարկման հիմքերը և միջազգային չափորոշիչների կիրարկումը:

Թեմա 10. Ինքնուրույն աշխատանքների ներկայացում և ամփոփում

Դասընթացի ավարտին ուսանողները ներկայացնում են անհատական կամ խմբային աշխատանքներ՝ ներառելով դատական պրակտիկայի ուսումնասիրություն, համեմատական վերլուծություն և իրավաբանական դիրքորոշման մշակում:

5. ՎԵՐԱՀՄԿՄԱՆ ՁԵՎԵՐ

Ընթացիկ վերահսկում՝

- գրավոր թեստեր
- հարցերի քննարկում
- գործնական վարժանքներ (դեպքերի գնահատում, պատժի համաչափության վերլուծություն)

Վերջնական վերահսկում՝

- գրավոր քննություն՝ տեսական հարցեր + դեպքի իրավական վերլուծություն

Դասընթացի ապահովվածությունը գրականությամբ

Հիմնական գրականություն՝

- ՀՀ քրեական օրենսգիրք (վերջին փոփոխություններով)
- Ա. Թովմասյան. *Քրեական իրավունք. Հատուկ մաս*
- Վ. Բաղդասարյան. *Քրեական պատիժների իրավական ռեժիմը*

Լրացուցիչ գրականություն՝

- ՄԻԵԴ և ՍԴ որոշումներ՝ պատժի համաչափության և մարդասիրականության վերաբերյալ
- Համեմատական ուսումնասիրություններ ԱՊՀ և ԵՄ երկրների օրենսդրությունից

ՕՐԻՆԱԿԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

- Գրավոր աշխատանք՝ պատժի նպատակների մեկնաբանություն դատական ակտի հիման վրա

- Գործնական վարժություն՝ պատժի չափի որոշում՝ հաշվի առնելով մեղմացուցիչ հանգամանքները
- Թեմատիկ քննարկում՝ պատժի անհատականացման սկզբունք